

ĶĪMIJA

KODS

												K	I	M
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----------	----------	----------

Darba burtnīca

Iepazīsties ar norādījumiem!

Darba lapās un atbilžu lapā ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	30	30	45 min
2. daļa	10	30	60 min
3. daļa	3	15	75 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Eksāmena darbam pievienoto ķīmisko elementu periodisko tabulu, skābju, bāzu un sāļu šķīdības tabulu, aprēķinu formulu sarakstu drīksti izmantot visās eksāmena daļās.

1. daļa

Pēc 1. daļas uzdevumu izpildes atbildes uzmanīgi ieraksti atbilžu lapā! Eksāmena vadītājs 45 minūtes pēc darba sākuma tās savāks.

Ja 1. daļu esi izpildījis ātrāk, vari sākt veikt 2. daļu.

2. daļa un 3. daļa

Risinājumus un atbildes raksti darba burtnīcā tam paredzētajās vietās!

Uzdevumu risinājumā parādi aprēķinu vai spriedumu gaitu!

Raksti salasāmi!

ĶĪMISKO ELEMENTU PERIODISKĀ TABULA

		II A		III A		IV A		V A		VI A		VII A		VIII A																
1	H 1,008 Ūdeņradis			5	B 10,81 Bors	6	C 12,011 Ogleklis	7	N 14,007 Slāpeklis	8	O 15,999 Skābeklis	9	F 18,998 Fluors	2		He 4,0026 Hēlijs														
2	3	Li 6,94 Lītijs	4	Be 9,0122 Berīlijs			13	Al 26,982 Alumīnijs	14	Si 28,085 Silīcijs	15	P 30,974 Fosfors	16	S 32,06 Sērs	17	Cl 35,45 Hlors	10	Ne 20,180 Neons												
3	11	Na 22,990 Nātrijs	12	Mg 24,305 Magnījs			19	K 39,098 Kalcijs	20	Ca 40,078 Kalcijs	39	Y 88,906 Itrijs	40	Zr 91,224 Cirkonijs	41	Nb 92,906 Niobijs	18	Ar 39,948 Argons												
4	19	K 39,098 Kalcijs	20	Ca 40,078 Kalcijs	21	Sc 44,956 Skandīdijs	22	Ti 47,867 Titāns	23	V 50,942 Vanādijs	30	Zn 65,38 Cinks	31	Ga 69,723 Gallījs	32	Ge 72,630 Ģermānijs	33	As 74,922 Arsēns	34	Se 78,971 Sēlens	35	Br 79,904 Broms	36	Kr 83,798 Kriptons						
5	37	Rb 85,468 Rubīdijs	38	Sr 87,62 Stroncijs	43	Tc 97,91 Tehnēcijs	44	Ru 101,07 Rutēnijs	45	Rh 102,91 Rodīdijs	46	Pd 106,42 Pallādijs	47	Ag 107,87 Sudrabs	48	Cd 112,41 Kadmījs	49	In 114,82 Indijs	50	Sn 118,71 Alva	51	Sb 121,76 Antimons	52	Te 127,60 Telūrs	53	I 126,90 Jods	54	Xe 131,29 Ksenoms		
6	55	Cs 132,91 Cēzijs	56	Ba 137,33 Bārijs	74	W 183,84 Volfrāms	75	Re 186,21 Rēnijs	76	Os 190,23 Osmijs	77	Ir 192,22 Iridijs	78	Pt 195,08 Platīns	79	Au 196,97 Zelts	80	Hg 200,59 Dzīvsudrabs	81	Tl 204,38 Tallījs	82	Pb 207,2 Svins	83	Bi 208,98 Bismuts	84	Po 209,99 Astatīds	85	At 210,99 Astatīds	86	Rn 222,02 Radons
7	87	Fr 223,02 Francīdijs	88	Ra 226,03 Rādijs	106	Sg 271,13 Sjorgijs	107	Bh 270 Borījs	108	Hs 277,15 Hasijs	109	Mt 276,15 Mejtnerījs	110	Ds 281,16 Darmštātijs	111	Rg 280,16 Rentģenijs	112	Cn 285,17 Kopernīcijs	113	Nh 284,18 Nihonijs	114	Fl 289,19 Flerovijs	115	Mc 288,19 Meskovijs	116	Lv 293 Livermorīdijs	117	Ts 294 Tenesijs	118	Og 294 Oganesons
6	Lantanoīdi *		58	Ce 140,12 Cērijs	60	Nd 144,24 Neodīms	61	Pm 144,91 Promētijs	62	Sm 150,36 Samārijs	63	Eu 151,96 Eiropījs	64	Gd 157,96 Gadolīnijs	65	Tb 158,93 Terbijs	66	Dy 162,50 Disprozijs	67	Ho 164,93 Holmijs	68	Er 167,26 Erbīdijs	69	Tm 168,93 Tullīdijs	70	Yb 173,05 Iterbijs	71	Lu 174,97 Lutēcijs		
7	Aktinoīdi **		90	Th 232,04 Torīdijs	91	Pa 231,04 Protaktīnijs	92	U 238,03 Urānijs	93	Np 237,05 Neptūnijs	94	Pu 244,06 Plutonijs	95	Am 243,06 Americīdijs	96	Cm 247,06 Kifrijs	97	Bk 247,07 Berkijs	98	Cf 251,08 Kalifornijs	99	Es 252,08 Eiņšteinīdijs	100	Fm 257,10 Fermīdijs	101	Md 258,10 Mendeļēvijs	102	No 259,10 Nobijs	103	Lr 262,11 Lourencijs

SKĀBJU, BĀZU UN SĀĻU ŠĶĪDĪBA ŪDENĪ

	H ⁺	NH ₄ ⁺	K ⁺	Na ⁺	Li ⁺	Ba ²⁺	Sr ²⁺	Ca ²⁺	Mg ²⁺	Al ³⁺	Zn ²⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Ni ²⁺	Pb ²⁺	Cu ²⁺	Hg ²⁺	Ag ⁺	Cr ³⁺
OH ⁻		š	š	š	š	š	m	m	n	n	n	n	n	n	n	n	-	-	n
F ⁻	š	š	š	š	n	m	n	n	m	m	m	m	n	š	m	š	+	š	m
Cl ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	m	š	š	n	š
Br ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	m	š	m	n	š
I ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	-	š	n	-	n	n	š
S ²⁻	š	š	š	š	š	š	š	+	n	+	n	n	+	n	n	n	n	n	-
SO ₃ ²⁻	š↑	š	š	š	š	n	n	n	m	+	n	n	+	n	n	-	-	n	-
SO ₄ ²⁻	∞	š	š	š	š	n	n	m	š	š	š	š	š	š	n	š	+	m	š
PO ₄ ³⁻	š	š	š	š	m	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n
CO ₃ ²⁻	š↑	š	š	š	š	n	n	n	n	+	n	n	+	n	n	-	-	n	-
SiO ₃ ²⁻	n	-	š	š	š	n	n	n	n	n	n	n	n	-	n	n	-	-	-
NO ₃ ⁻	∞	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š
CH ₃ COO ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š

Apzīmējumi: š – šķīstoša viela; m – mazšķīstoša viela; n – nešķīstoša viela; ∞ – šķīdība ir neierobežota; š↑ – nestabilas vielas šķīdums (sadalās, izdalot gāzi); + – viela reaģē ar ūdeni; – – viela nav iegūta.

METĀLU ELEKTROĶĪMISKO SPRIEGUMU RINDA

Li Rb K Cs Ba Sr Ca Na Mg Be Al Mn Zn Cr Fe Cd Co Ni Sn Pb H₂ Cu Hg Ag Pt Au

APRĒĶINU FORMULAS UN KONSTANTES

$$n = \frac{m}{M}$$

$$n = \frac{N}{N_A}; N_A = 6,02 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

$$n = \frac{V}{V_0}; V_0 \approx 22,4 \text{ L/mol (n. a.)}$$

$$c = \frac{n}{V}$$

$$\rho = \frac{m}{V}; \rho_{H_2O} = 1000 \text{ kg/m}^3 (t = +4 \text{ }^\circ\text{C}) \quad w_1 = \frac{m_1}{\sum m}; \sum m = m_1 + m_2 + \dots$$

$$\eta = \frac{m_{\text{prakt}}}{m_{\text{teor}}}; \text{pH} = -\lg[\text{H}^+]; \text{pH} = -\lg c_{\text{H}^+}$$

1. DAĻA

Izvēlies pareizo atbildi un apvelc ar aplīti tās burtu! Katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde.

1. uzdevums

Šķidru ārstniecisku līdzekli Gastrogel Antacid rekomendē lietot cilvēkiem ar paaugstinātu kuņģa skābes saturu. Pirms lietošanas tas jāsakrata.

Kāda dispersā sistēma ir Gastrogel Antacid?

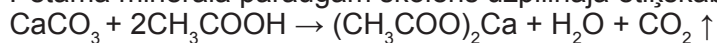
- A suspensija
- B emulsija
- C aerosols
- D īstais šķīdums

Aktīvās sastāvdaļas:
ūdens, alumīnija hidroksīds, magnija hidroksīds

2. uzdevums

Pētāmā minerāla paraugam skolēns uzpilināja etiķskābi. Notika ķīmiskā reakcija

Kas skolēnam ir jāieraksta datu reģistrēšanas tabulā ailē „novērojumi”?

- A notiek apmaiņas reakcija
- B minerālam reaģējot ar etiķskābi, izdalās ogļskābā gāze
- C izdalās bezkrāsainas gāzes burbulīši
- D pētāmā minerāla sastāvā ir karbonāts

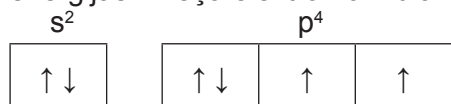
3. uzdevums

Kurā atbildē ķīmiskā elementa atoma uzbūve raksturota pareizi?

	Kodola lādiņš	Protonu skaits	Elektronu skaits
A	+20	40	20
B	+20	20	20
C	+20	20	40
D	+40	20	20

4. uzdevums

Ķīmiskais elements X ir lielā perioda un A grupas elements. Tā atoma kodola elektronapvalka ārējā enerģijas līmeņa elektronformula ir

Kurā atbildē ķīmiskā elementa X oksidēšanās pakāpes ir noteiktas pareizi?

	Augstākā oksidēšanās pakāpe	Zemākā oksidēšanās pakāpe
A	+2	-6
B	+6	-4
C	+4	-6
D	+6	-2

5. uzdevums

Kuros savienojumos ir jonu saite? ($REN_H = 2,1$; $REN_O = 3,5$; $REN_N = 3,0$; $REN_{Ca} = 1,0$; $REN_{Cl} = 3,0$; $REN_C = 2,5$)

- A H_2O un CaO
- B CaO un CO_2
- C H_3N un $CaCl_2$
- D CaO un $CaCl_2$

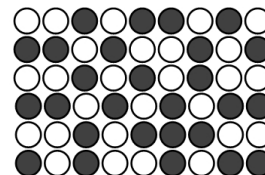
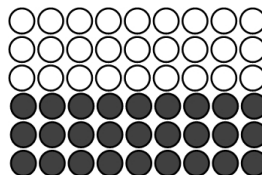
6. uzdevums

Kurā rindā vielu formulas ir sarindotas sēra oksidēšanās pakāpes pieaugšanas secībā?

A	Na_2S	S	H_2SO_3	SO_3
B	FeS_2	K_2S	$MnSO_4$	SCl_2
C	S	FeS	SO_2	H_2SO_4
D	H_2S	K_2SO_4	SF_6	S

7. uzdevums

Skolēns samaisīja vārglāzes saturu, tā rezultātā ķīmiskās reakcijas ātrums starp divām vielām palielinājās četras reizes. Izmantojot zīmējumā doto informāciju, nosaki galveno iemeslu, kāpēc palielinājās ķīmiskās reakcijas ātrums!

- A paaugstinājās reakcijas maisījuma temperatūra
- B samazinājās vielas koncentrācija
- C samazinājās vielas aktivācijas enerģija*
- D palielinājās vielu saskarsmes virsmas laukums

*Aktivācijas enerģija ir minimālā enerģija, kas nepieciešama vielu molekulām, lai notiktu ķīmiskā reakcija.

8. uzdevums

Kurā atbildē vielas sakārtotas šādā secībā: sāļus neradošais oksīds, skābais oksīds, bāziskais oksīds?

A	CuO	CO_2	Al_2O_3
B	CuO	SO_2	SO_3
C	NO	N_2O_3	Al_2O_3
D	CO	CO_2	CuO

9. uzdevums

Ar kurām abām vielām reaģē SiO_2 ?

A	NaOH	SO_2
B	SO_2	H_2O
C	NaOH	MgO
D	H_2SO_4	NaOH

10. uzdevums

Putukrējums „Brīnums” satur propelentu E 942 – vielu, kura ir slāpekļa un skābekļa binārs savienojums, ar slāpekļa masas daļu tajā 63,64%. Kura ir propelenta E 942 ķīmiskā formula?

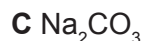
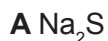
- A NO_2
- B NO
- C N_2O
- D N_2O_3

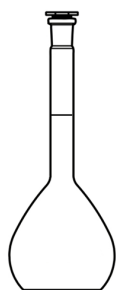
Propelents E 942

11. uzdevums

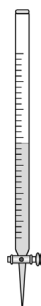
Kuras vielas 0,2 grami tiek patērēti, lai pagatavotu 100 ml šķīduma ar koncentrāciju 0,05 mol/L?

12. uzdevums

Laboratorijā ir žāvējamais skapis. Izvēlies, kāds vēl aprīkojums ir nepieciešams, lai noteiktu kristālhidrāta $\text{BaCl}_2 \cdot x\text{H}_2\text{O}$ ķīmisko formulu!

1. mērkolba

2. birete

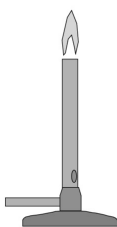
3. eksikators

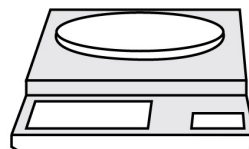
4. tīģelknaibles

5. sverglāze

6. gāzes deglis

7. svāri

8. lāpstiņa

A 3., 4., 5., 7., 8.

B 1., 2., 4., 6., 8.

C 1., 2., 3., 6., 8.

D 2., 3., 4., 6., 7.

13. uzdevums

Eksperimentāli noteikts, ka Ca^{2+} jonu koncentrācija minerālūdenī ir 1,25 mmol/L. Izmantojot tabulā doto informāciju, nosaki, kuru minerālūdeni analizēja!

	Ca^{2+} , mg/L	Minerālūdens
A	50	Mangaļi
B	65	Everest
C	75	Borjomi
D	164	S. Pellegrino

14. uzdevums

Kuras vielas ūdensšķīdumam ir sārmaina vide?

- A NaCl
- B $C_{17}H_{35}COONa$
- C $Zn(NO_3)_2$
- D C_2H_5OH

15. uzdevums

Kuru divu vielu šķīdumus salejot kopā, norisinās ķīmiska reakcija?

A
B
C
D

16. uzdevums

Kas ir vielas X un Y, ar kuru palīdzību var realizēt dotās pārvērtības?

	X	Y
A	H_2SO_3	H_2O
B	H_2SO_3	NaOH
C	H_2SO_4	$Fe(OH)_2$
D	H_2SO_4	KOH

17. uzdevums

Viens no faktoriem, kas nosaka ūdens cietību, ir kalcija jonu Ca^{2+} koncentrācija dabas ūdenī. Kalcija joni var rasties karbonātiežu šķīšanas procesā:

Kuram faktoram mainoties, ūdens cietība palielinās?

- A samazinoties atmosfēras spiedienam
- B samazinoties ogļskābās gāzes koncentrācijai
- C pieaugot atmosfēras spiedienam
- D palielinoties temperatūrai

18. uzdevums

Lai izpētītu problēmu par Zn(OH)_2 un Fe(OH)_2 kopīgajām un atšķirīgajām ķīmiskajām īpašībām, skolēni izvirzīja hipotēzi: Zn(OH)_2 reaģē gan ar skābi, gan ar bāzi, bet Fe(OH)_2 reaģē tikai ar skābi. Skolēni veica eksperimentus un novērojumus aprakstīja tabulā.

Reaģenti	ZnCl_2	FeSO_4	Zn(OH)_2	Fe(OH)_2
NaOH	rodas bezkrāsainas nogulsnes	rodas zaļganpelēkas nogulsnes	nogulsnes izzūd	nogulsnes neizzūd
HCl	–	–	nogulsnes izzūd	nogulsnes izzūd

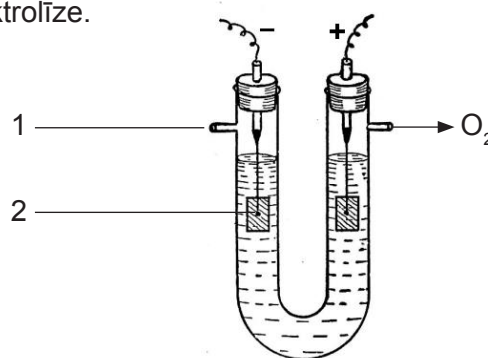
Kuru no minētajām pazīmēm izmantoja hipotēzes pierādīšanai?

- A nogulšņu rašanās
- B nogulšņu izzušana
- C krāsas maiņa
- D visas pazīmes

19. uzdevums

Attēlā ir iekārta, kurā norisinās vara(II) sāls ūdens šķīduma elektrolīze. Kas notiek elektrolīzes iekārtas vietās 1 un 2?

	1	2
A	izdalās H_2	nogulsnējas Cu
B	izdalās H_2	nekas nenogulsnējas
C	nekas neizdalās	nogulsnējas Cu
D	nekas neizdalās	nekas nenogulsnējas

20. uzdevums

Ķīmijas laboratorijas izlietne ir izgatavota no dzelzs sakausējuma.

Izmantojot metālu elektroķīmisko spriegumu rindu, prognozē, kura metāla koncentrētu sāls šķīdumu ielejot izlietnē, var parādīties sarkanbrūni plankumi!

- A Al
- B Cu
- C Zn
- D Fe

21. uzdevums

Kura pārvērtība ir apmaiņas reakcija?

- A $\text{Ca(HCO}_3)_2 \xrightleftharpoons{t^\circ} \text{CaCO}_3 + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 \uparrow - Q$
- B $\text{KOH} + \text{SO}_2 \rightarrow \text{KHSO}_3$
- C $\text{CH}_3\text{COOH} + \text{NaHCO}_3 \rightarrow \text{CH}_3\text{COONa} + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 \uparrow$
- D $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 \xrightarrow{\text{pienskābes baktēriju fermenti}} 2\text{CH}_3 - \text{CH(OH)} - \text{COOH}$

22. uzdevums

Dotas četras vielu struktūrformulas.

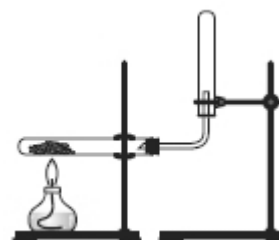
$\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH}_2 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{OH} \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 \\ \\ \text{CH}_3 - \text{C} - \text{CH}_2\text{OH} \\ \\ \text{H} \end{array}$
$\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3 \\ \\ \text{OH} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{CH}_3 - \text{CH} - \text{CH}_2 - \text{CHO} \\ \\ \text{CH}_3 \end{array}$

Cik struktūrformulu attēlo butanola $\text{C}_4\text{H}_9\text{OH}$ izomērus?

- A 1
B 2
C 3
D 4

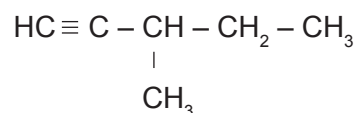
23. uzdevumsKādu gāzveida vielu var uzkrāt attēlotajā iekārtā, bet nevar uzkrāt, izspiežot ūdeni no trauka?

- A vieglāku par gaisu; ūdenī šķīstošu
B vieglāku par gaisu; ūdenī nešķīstošu
C smagāku par gaisu; ūdenī šķīstošu
D smagāku par gaisu; ūdenī nešķīstošu

24. uzdevums

Kāds ir ogļūdeņraža nosaukums atbilstīgi IUPAC nomenklatūrai?

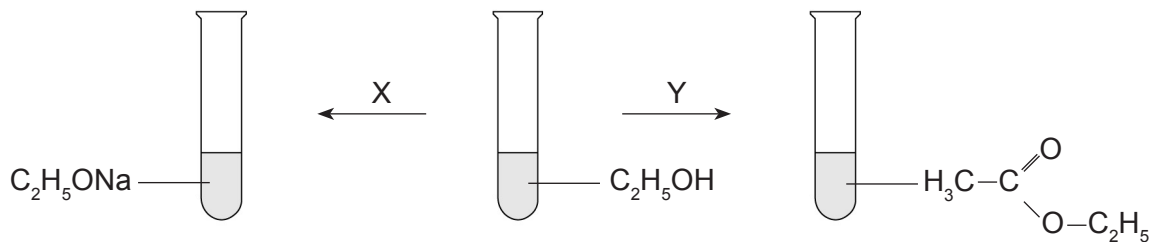
- A 3-metilpentēns-1
B 3-metilheksēns-1
C 3-etilpentēns-1
D 3-metilpentēns-1

25. uzdevums Dotas divu ogļūdeņražu struktūrformulas: $\text{CH}_3 - \text{CH}_3$ un $\text{CH}_2 = \text{CH}_2$. Kura reakcija iespējama abām vielām?

- A hidrogenēšana
B halogenēšana
C hidratēšana
D polimerizācija

26. uzdevums

Kas ir vielas X un Y, kuras laboratorijā izmantoja, pētot etanola ķīmiskās īpašības?

	X	Y
A	NaCl	H ₃ C-CH ₃
B	NaOH	C ₂ H ₅ -OH
C	Na	CH ₃ -COOH
D	Na ₂ SO ₄	H ₂ C=CH ₂

27. uzdevums

Eksperimentāli noteikta rūgtā sāls jeb magnija sulfāta kristālhidrāta formula. Iegūtie dati apkopoti tabulā.

Viela	m, g	n, mol
Kristālhidrāts, pirms karsēšanas	4,92	0,02
Bezūdens magnija sulfāts, pēc karsēšanas	2,40	0,02
Atdalītais ūdens	2,52	0,14

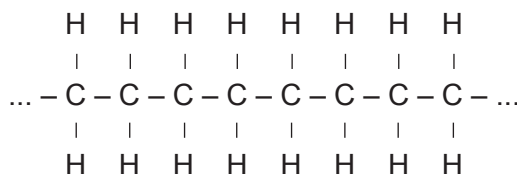
Kura ir kristālhidrāta formula?

- A MgSO₄ · 2H₂O
- B MgSO₄ · 7H₂O
- C MgSO₄ · 10H₂O
- D MgSO₄ · 14H₂O

28. uzdevums

Kuras ķīmiskās reakcijas rezultātā rodas savienojums ar doto struktūrformulu?

- A polimerizācijas reakcijas
- B polikondensācijas reakcijas
- C esterificēšanas reakcijas
- D hidrolīzes reakcijas

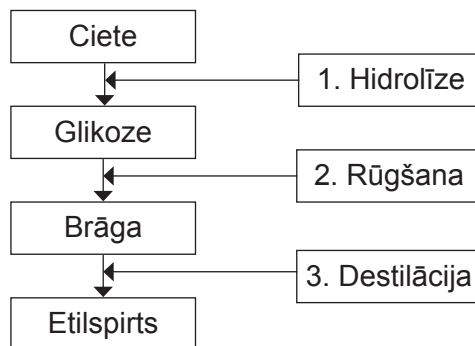

29. uzdevums

Shēmā attēlota etilspirta ražošana no cieti saturošām izejvielām.

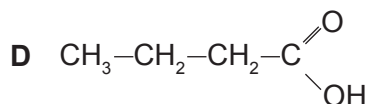
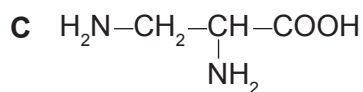
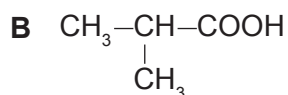
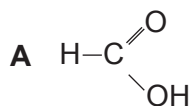
Kurā atbildē etilspirta ražošanā notiekošie fizikālie un ķīmiskie procesi ir klasificēti pareizi?

	Hidrolīze	Rūgšana	Destilācija
A	fizikāls	ķīmisks	ķīmisks
B	ķīmisks	ķīmisks	ķīmisks
C	fizikāls	ķīmisks	fizikāls
D	ķīmisks	ķīmisks	fizikāls

30. uzdevums

Attēlā parādīta vielas ūdens šķīduma pH mērīšana, izmantojot pH metru.

Kuras vielas šķīdumu pētīja?

1. daļas beigas

2. DAĻA

Atbildes raksti tieši darba burtnīcā tam paredzētajās vietās!

1. uzdevums (3 punkti).

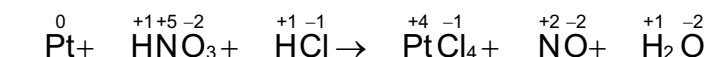
Sāļi var veidoties gan savienošanās, gan aizvietošanās, gan apmaiņas reakcijās. Uzraksti trīs ķīmiskās reakcijas vienādojumus, kas ilustrē minēto apgalvojumu! Savienošanās reakcija:

Aizvietošanās reakcija:

Apmaiņas reakcija:

2. uzdevums (3 punkti).

Koncentrētas slāpekļskābes un sālsskābes maisījumu tilpuma attiecībā 1:3 sauc par karaļūdeni, tam ir stipras oksidējošas īpašības, un tas šķīdina gan zeltu, gan platīnu. Uzraksti elektronu bilances vienādojumus un izvieta koeficientus dotajā oksidēšanās–reducēšanās reakcijas shēmā!

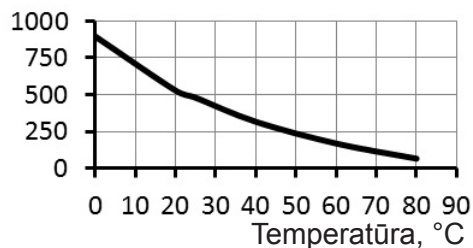

3. uzdevums (3 punkti).

Ožamais spirts ir 10% amonjaka šķīdums ūdenī, to lieto medicīnā.

NH₃ šķīdība ūdenī atkarībā no temperatūras, ja spiediens ir 101,3 kPa

Šķīdība,
g/1000 mL
ūdens

Vai 10% amonjaka ūdens šķīdums 20 °C temperatūrā ir piesātināts šķīdums? Atbildi pamato ar aprēķiniem!

4. uzdevums (3 punkti).

Tehnikā viena no problēmām ir katlakmens veidošanās ūdens padeves sistēmu caurulēs.

Uzraksti molekulāro, jonu un saīsināto jonu vienādojumu vienai katlakmens sastāvdaļas reakcijai ar sāļsskābi HCl!

- Katlakmens:
- kalcija karbonāta
- magnija karbonāta
- dzelzs(III) hidroksīda
- dzelzs(III) oksīda
- maisījums

---

5. uzdevums (3 punkti).

Amonija nitrātu izmanto kā slāpekli saturošu mēslošanas līdzekli.

Minerālmēslojumu ražo no gaisā esošā slāpekļa pēc shēmas $N_2 \rightarrow NH_4NO_3$.

Aprēķini, cik lielā gaisa tilpumā (n.a.) atrodas slāpeklis, kas nepieciešams amonija nitrāta iegūšanai, kas atrodas vienā iepakojumā (skat. attēlā)! Slāpekļa tilpumdaba gaisā ir 78%.

Amonija nitrāta molmasa ir 80 g/mol.

6. uzdevums (3 punkti).

Latvijā etanolu ražo no cieti saturošajām izejvielām pēc shēmas: ciete $\xrightarrow{1.}$ glikoze $\xrightarrow{2.}$ etanols. Uzraksti atbilstošo ķīmisko reakciju vienādojumus!

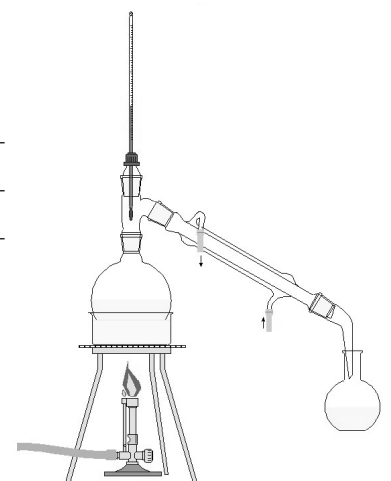

No iegūto produktu maisījuma etanolu atdala ar paņēmienu, kuru laboratorijā var realizēt, izmantojot attēlā parādīto iekārtu. Kāda vielu fizikālā īpašība ir izmantotā atdalīšanas paņēmiena pamatā?

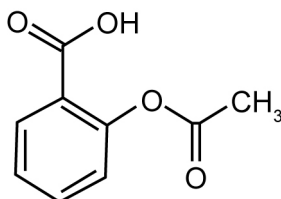

3. DAĻA

Atbildes raksti tieši darba burtnīcā tam paredzētajās vietās!

1. uzdevums (4 punkti).

Medicīnā plaši lietotā sāpes remdinošā, pretiekaisuma un temperatūru mazinošā medikamenta aspirīna sastāvā aktīvā viela ir acetilsalicilskābe. Acetilsalicilskābe ir šī savienojuma triviālais (vienkāršais) nosaukums.

Acetilsalicilskābes struktūrformulā apvelc divas funkcionālās grupas un pieraksti tām nosaukumus!

Acetilsalicilskābes ūdens šķīdums paaugstinātā temperatūrā hidrolizējas, veidojot divas skābes. Tā rezultātā var palielināties kuņģa sulas skābums. Uzraksti hidrolīzes reakcijas vienādojumu!

Pret dedzināšanu un sāpēm kuņģī skābuma mazināšanai tiek lietots preparāts „Maalox”, kas satur alumīnija hidroksīdu un magnija hidroksīdu. Uzraksti vienu saīsināto jonu vienādojumu reakcijai, kas pamato preparāta iedarbību!

---

2. uzdevums (5 punkti).

Kokskaidu granulas ir kurināmais, kuru dedzinot var notikt gaisa piesārņošana ar sēra (IV) oksīdu. Atbilstoši Eiropas Biomasas Asociācijas (EBA) prasībām, sēra masas daļa sausās granulās nedrīkst pārsniegt 0,04%.

Laboratorijā veica kokskaidu granulu analīzi. Tās rezultātā sērs, kas atradās granulās, pārvērtās par bārija sulfātu:

- vispirms noteica, ka kokskaidu granulas satur 7,6% mitruma;
- 11,5440 g šādu granulu samaisīja ar 5,3440 g sodas Na_2CO_3 ;
- maisījumu ievietoja noslēgtā traukā, kas saturēja skābekli, un stipri izkarsēja;
- radušos pelnus pievienoja ūdenim, iegūto suspensiju filtrēja;
- filtrātam pievienoja bārija hlorīda šķīduma pārākumu, veidojās 0,0233 g bārija sulfāta nogulšņu.

Vai analizējamās kokskaidu granulas atbilst EBA prasībām? Atbildi pamato, veicot nepieciešamos aprēķinus!

$$M_{\text{S}} = 32 \text{ g/mol}; \quad M_{\text{H}_2\text{O}} = 18 \text{ g/mol}; \quad M_{\text{BaSO}_4} = 233 \text{ g/mol}; \quad M_{\text{Na}_2\text{CO}_3} = 106 \text{ g/mol}$$

3. uzdevums (6 punkti).

Uzzinot, ka divvērtīgais spirts etilēnglikols ir antifrīza (dzesēšanas šķidrums) sastāvā, skolēns nolēma pētīt spirtu viršanas temperatūras atkarību no funkcionālo grupu skaita molekulā. Viņš izmērīja viršanas temperatūru četriem spirtiem un iegūtos rezultātus ierakstīja datu tabulā.

Tabula.

Spirta nosaukums	Metilspirts	Etilēnglikols	Glicerīns	Eritrīts
Spirta formula	$\text{CH}_3 - \text{OH}$	$\begin{array}{c} \text{CH}_2 - \text{CH}_2 \\ \quad \\ \text{OH} \quad \text{OH} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{CH}_2 - \text{CH} - \text{CH}_2 \\ \quad \quad \\ \text{OH} \quad \text{OH} \quad \text{OH} \end{array}$	$\begin{array}{c} \text{CH}_2 - \text{CH} - \text{CH} - \text{CH}_2 \\ \quad \quad \quad \\ \text{OH} \quad \text{OH} \quad \text{OH} \quad \text{OH} \end{array}$
Funkcionālo grupu skaits molekulā	1	2	3	4
Spirta viršanas temperatūra (°C)	65	198	290	330

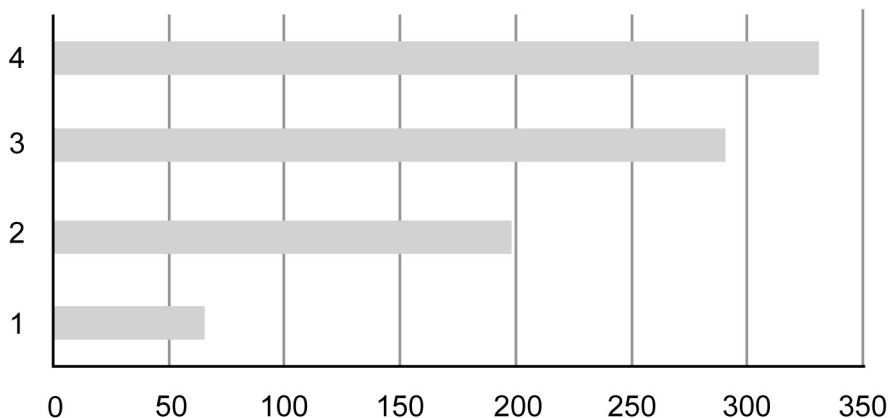
Uzraksti, ko nav izdarījis skolēns, noformējot datu tabulu! Izlabo skolēna pielaisto kļūdu!

Uzmanību! 3. uzdevuma turpinājums nākamajā lappusē.

3. uzdevuma turpinājums

Iegūtos datus skolēns attēloja diagrammā.

Spirtu viršanas temperatūras atkarība
no funkcionālo grupu skaita

Ko skolēns ir izdarījis nepareizi, attēlojot eksperimentā iegūtos datus, un kādi papildinājumi ir nepieciešami diagrammas noformējumā?

Kādu būtisku kļūdu skolēns ir pieļāvis, plānojot eksperimentu par spirtu viršanas temperatūras atkarību no funkcionālo grupu skaita?

Kādu eksperimenta uzlabojumu tu ieteiktu, lai iegūtu ticamus datus, pieņemot, ka, atkārtojot šo eksperimentu, tu izmantotu tādu pašu aprīkojumu, kādu ir lietojis skolēns?

Eksāmena beigas